

Globethics Repository

The logo for Globethics, featuring the word "Globethics" in white, lowercase, sans-serif font centered within a solid blue rectangular background.

Basic positions

This page was generated automatically upon download from the Globethics Repository. More information on Globethics see <https://www.globethics.net>. Data and content policy of Globethics Repository see <https://repository.globethics.net/pages/policy>.

Item Type	Preprint
Authors	Church of Greece
Rights	With permission of the license/copyright holder
Download date	2026-07-10 05:53:15
Link to Item	http://hdl.handle.net/20.500.12424/228966

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ιωάννου Γενναδίου 14 (115 21)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ
ΗΘΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑΤΟΣ

Σχόλια και Προτάσεις
επί του Νομοσχεδίου για την
Ιατρική Υποβοήθηση στην Ανθρώπινη Αναπαραγωγή

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ

ΒΑΣΙΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ

α. Γενικαὶ ἀρχαὶ

1) Ἡ Ἐκκλησία, ἀντικρούζει τὰς μεταμοσχεύσεις, ὡς καὶ κάθε τι σχετιζόμενον μὲ τὴν ὑγίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν πάλιν του μὲ τὸν θάνατον, μετὰ ἰδιαιτέρας συμπαθείας καὶ κατανοήσεως. Ἀντιλαμβάνεται καὶ τὸ μέγεθος τοῦ προβλήματος καὶ τὰς δυνατοτήτας τῶν μεταμοσχεύσεων ὡς ἐπίσης καὶ τὸ μέγιστον αὐτῆς χρέος ἔναντι τῆς κοινωνίας, τῆς ἰατρικῆς πράξεως, τῶν ληπτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν δυνητικῶν δότην. Καὶ τὸν λήπτην ἐπιθυμεῖ νὰ βοηθήσῃ ἀλλὰ καὶ τὸν δωρητὴν ὀφείλει νὰ σεβασθῇ.

2) Τὸ κριτήριον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἠθικῆς τῶν μεταμοσχεύσεων, ὡς καὶ κάθε προβλήματος, εἶναι πνευματικόν. Ἐὰν κάτι βλάβη τὴν ψυχὴν ἢ ὑποβιάσῃ τὰς πνευματικὰς ἀξίας, ἀνεπιφυλάκτως τὸ ἀπορρίπτει. Ἀντιθέτως, ἐὰν τὸ ἐπὶ μέρους ἐπιστημονικὸν ἐπίτευγμα εἶναι συμβατὸν πρὸς τὴν θεολογικὴν παράδοσιν, διδασκαλίαν καὶ ἐμπειρίαν τῆς, τὴν ἰδιοφυᾶ ἀνακάλυψιν τὴν ἀντιμετωπίζει μὲ τὴν τόλμην τῆς πνευματικῆς καινοτομίας τῆς. Οὔτε μὲ τὸν ὀρθολογιστικὸν σχολαστικισμόν ἔχει σχέσιν οὔτε εἰς πολιτικὰς σκοπιμότητας ὑποχωρεῖ οὔτε μὲ τὴν ἐκκοσμίκευσιν συντάσσεται.

3) Κάθε τι τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸν ἀτομικισμόν καὶ τὴν φιλοζωίαν καὶ συνδέει τοὺς ἀνθρώπους μὲ σχέσιν ἀμοιβαιότητος καὶ κοινωνίας, κάθε τι τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει τὴν ὑπεροχὴν τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐπὶ τῆς βιολογικῆς ἐπιβιώσεως, ἢ Ἐκκλησία τὸ προστατεύει καὶ τὸ ὑποστηρίζει. Ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ὡς καὶ τῆς ψυχοσωματικῆς συμφυΐας τοῦ ἀνθρώπου ἴσεται μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἰδιαζούσης εὐαισθησίας.

β. Εἰδικαὶ ἀρχαὶ

4) Αἱ μεταμοσχεύσεις μεταμορφώνουν τὸ δράμα τοῦ λήπτου εἰς ἐλπίδα ζωῆς. Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἠδύνατο, ἐν τῇ φιlanθρωπία αὐτῆς, νὰ εὐλόγησῃ αὐτάς, μὲ τὴν ἀδιαπραγμάτευτον ὅμως προϋπόθεσιν ὅτι κατὰ τὴ μεταμοσχευτικὴν διαδικασίαν προστατεύεται ἢ συνείδησις τοῦ δότη καὶ οὐδόλως παραβιάζονται αἱ πνευματικαὶ ἀξία.

5) Κάθε λογικὴ ἀποδοχῆς τῶν μεταμοσχεύσεων

ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἔχει τρεῖς ἄξονας:

α) Ἡ Ἐκκλησία αἰσθάνεται μὲν τὸ φιlanθρωπον αὐτῆς χρέος ἔναντι τοῦ λήπτου –ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην νὰ ζήσῃ–, ἀντιλαμβάνεται ὅμως περισσότερο τὸν ρόλον τῆς εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ δότη, ὁ ὁποῖος δύναται ἐλευθέρως νὰ προσφέρῃ. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ καὶ μὲ κανένα τρόπον δὲν θυσιάζει τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸν δότην εἰς τὴν ἀνάγκην ἐπιβιώσεως τοῦ λήπτου. Ὁ σκοπὸς δὲν εἶναι νὰ ζήσῃ ὁ λήπτης· ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ δώσῃ ὁ δότης. Ὁ λήπτης λαμβάνει θνητὸν σῶμα· ὁ δότης δίδει ἀπὸ τὴν ἀθάνατον ψυχὴν του. Ὅσον ἀνωτέρα εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος κατὰ τοσοῦτον μεγαλύτερον εἶναι τὸ πνευματικὸν ὄφελος τοῦ δότη ἀπὸ τὸ βιολογικὸν κέρδος τοῦ λήπτου. «Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. κ' 35).

β) Ἡ δωρεὰ ὀργάνου πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ περιλαμβάνῃ τὴν «συνειδητὴν συναίνεσιν» τοῦ δότη, δηλαδὴ ὁ δότης πρέπει ἐν ἐπιγνώσει, ἐλευθέρως καὶ ἀβιάστως νὰ ἔχη συγκατατεθῆ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ὀργάνων του, ἐν ἣ περιπτώσει ἔκ τινος αἰτίας ἔχει καταστῆ ἐγκεφαλικά νεκρὸς. Ὁ δότης πρέπει νὰ ἐνεργῇ ὡς δωρητῆς. Καὶ

γ) Ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ δεχθῇ τὰς μεταμοσχεύσεις μόνον μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν ἀγάπης, συναλληλίας, ἐνίοτε αὐτοθυσιαστικοῦ φρονήματος, ἐξόδου ἀπὸ τὸν κλοιὸν τῆς φιλαυτίας καὶ φιλοζωίας μας –ποτέ ὀφελμιστικῆς ἢ χρησιμοθηρικῆς λογικῆς, ἥτις ἀποξενώνει τὸν «δότην» ἀπὸ τὴν προσφορὰν του.

Κατόπιν τούτων, αἱ μεταμοσχεύσεις, προσεγγίζονται καὶ ὡς ἀφορμὴ μεταδόσεως ζωῆς εἰς τινὰς ἀνθρώπους, κυρίως ὅμως ὡς εὐκαιρία μεταγίσεως πνευματικοῦ ἠθους εἰς τὴν κοινωνίαν.

γ. Ὁ ρόλος τῆς ἰατρικῆς

6) Ἡ ἰατρικὴ φροντίζει διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἢ τὴν βελτίωσιν τῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατ' ἐπέκτασιν διὰ τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς του. Ἡ θεολογία δὲν ἐμποδίζει τὴν ἰατρικὴν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀγνοεῖ τὴν σχετικότητά τῆς. Παραλλήλως, προβάλλει καὶ ὀρισμένας προϋποθέσεις διὰ τὴν ὀρθὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἄσκησιν

αὐτῆς. Αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ εἶναι δύο: α) Ὁ σεβασμὸς τοῦ προσώπου καὶ β) ἡ ὠφέλεια τοῦ πλησίον.

7) Ἐπίσης ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἰατρικαὶ ἔρευναι, δεόν ὅπως ἐπιτελῶνται ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ἰατρικῶν καὶ βιοηθικῶν δεοντολογικῶν κανόνων, οἵτινες προστατεύουσι τὸν ἄνθρωπον ὡς προσωπικότητα. Οἱ ἰατροὶ ἐπίσης δεόν ὅπως ἐργάζωνται μὲ ταπείνωσιν καὶ βαθυτάτην αἰσθησιν ὅτι εἶναι ὄργανα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἀνθρώπου.

δ. Ἡ δυνατότης προσφορᾶς ὀργάνων

8) Ἡ ζωὴ εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς χαρίζεται διὰ νὰ βιώνωμεν τὴν φιλαυτίαν καὶ τὴν κτητικότητα μας, ἀλλὰ μᾶς προσφέρεται διὰ νὰ εἶναι τόσον ἰδική μας ὥστε νὰ ἠμποροῦμεν ἀκόμη καὶ νὰ τὴν προσφέρωμεν μὲ ἀγάπην. Ὁ καλύτερος τρόπος ἐπιστροφῆς τῆς εἰς τὸν Θεὸν εἶναι ἡ ἐξ ἀγάπης προσφορὰ τῆς εἰς τὸν πλησίον· «οὐκ ἔστιν ἄλλως σωθῆναι εἰ μὴ διὰ τοῦ πλησίον» (Ἅγιος Μακάριος Αὐγύπτιος).

9) Τὸ φρόνημα καὶ ἡ διάθεσις τῆς αὐτοπροσφορᾶς ἀποτελοῦν τὸν πνευματικὸν ἄξονα τῆς ἠθικῆς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν μεταμοσχεύσεων. Ὁ ἀποστολικὸς λόγος «ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι» (Α΄ Ἰω. γ΄ 16) διαλύει κάθε ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ προσφορὰ τῆς ζωῆς, καὶ συνεπῶς καὶ ἡ δωρεὰ σώματος, δὲν εἶναι πράξεις αὐτοκτονίας ἢ εὐθανασίας, ἀλλὰ δύναται νὰ ἀποτελοῦν ἐκφράσεις τῆς «μείζονος ἀγάπης», περὶ τῆς ὁποίας ὀμιλεῖ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν τελευταίων Αὐτοῦ ὑποθηκῶν εἰς τοὺς μαθητάς: «μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰω. ιε΄ 13). Ἡ προσφορὰ τῆς ζωῆς εἶναι τὸ μείζων· ἡ προσφορὰ τῶν ὀργάνων εἶναι τὸ εὐλογημένον ἔλασσον. Αἱ ἀνωτέρω ἀγιογραφικαὶ ἀναφοραὶ μεταθέτουν τὸ ἠθικὸν πρόβλημα τῶν μεταμοσχεύσεων ἀπὸ τὸν σχολαστικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου εἰς τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἐλευθέραν ἐκφρασιν τοῦ αὐτεξουσίου.

10) Εἰς ἣν περίπτωσιν λοιπὸν θὰ ἐπεθύμει τις ὅπως προσφέρῃ τὰ ὄργανά του, ἀκόμη καὶ ἂν, ὡς τινὲς διατείνονται, ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος δὲν

ἔταυτιζετο μὲ τὸν ὀριστικὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος, μαζί μὲ τὰ ὄργανά του θὰ προσέφερε καὶ τὴν ζωὴν του. Ἡ πρᾶξις του δὲν θὰ περιεῖχε μόνον τὸ στοιχεῖον τῆς προσφορᾶς ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τῆς αὐτοθυσίας.

11) Ἡ Ἐκκλησία εὐνοεῖ καὶ ἐνθαρρύνει τὴν προσφορὰν ἐνὸς ἐκ τῶν διπλῶν ὀργάνων μας (νεφρῶν) ἢ ἰσθμῶν (δέρματος, μυελοῦ τῶν ὀστέων, αἱματος), ἀπὸ ζῶντα δότην.

ε. Περὶ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου

12) Ἡ Ἐκκλησία σέβεται καὶ ἐμπιστεύεται τὴν ἰατρικὴν πρᾶξιν. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἀρμοδία, θὰ ἠμποροῦσε νὰ δεχθῆ τὴν διεθνῶς ὁμόφωνον ἄποψιν ὅτι ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος ταυτίζεται μὲ τὸ ἀμετάκλητον βιολογικὸν τέλος τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος ἀποτελεῖ γεγονὸς ὀριστικῆς καὶ ἀνεπιστρέπτου καταστροφῆς τοῦ ἐγκεφάλου καὶ κατάστασιν πλήρους ἀπωλείας αἰσθήσεων καὶ συνειδήσεως. Κατ' αὐτόν, ἡ ἀναπνευστικὴ λειτουργία συντηρεῖται μόνον μηχανικῶς, ἡ δὲ διακοπὴ τῆς τεχνητῆς ὑποστήριξεως ὀδηγεῖ εἰς σχεδὸν ἄμεσον παῦσιν καὶ τῆς καρδιακῆς λειτουργίας.

13) Αὐτὸ ποὺ εἰς τὴν οὐσίαν ἐπιτυγχάνει ἡ τεχνητὴ ὑποστήριξις τῆς ἀναπνοῆς εἶναι ὅτι προσωρινῶς ἀναχαιτίζει τὴν διαδικασίαν ἀποσυνθέσεως τοῦ σώματος ὄχι ὁμως καὶ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς.

14) Ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ διαφοροποιηθῆ ἀπὸ τὴν φνιτικὴν κατάστασιν –ἣτις συνήθως ἀποκαλεῖται «κλινικὸς θάνατος». Κατ' αὐτήν, τὸ ἐγκεφαλικὸν στέλεχος λειτουργεῖ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἀπαιτεῖται τεχνητὴ ὑποστήριξις.

15) Ἐπειδὴ ὑπάρχει πάντοτε ὁ κίνδυνος –εἰς μεμονωμένας εὐτυχῶς περιπτώσεις– ἀπροσεξίας, λάθους ἢ καὶ ἀσεβείας πρὸς τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου, ἡ Ἐκκλησία, μαζί μὲ τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἰατρικοῦ καὶ νοσηλευτικοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀρμοδίων κοινωνικῶν φορέων, ἀπαιτεῖ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν διεθνῶς ἀποδεκτῶν κριτηρίων διαγνώσεως τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου. Τοιοῦτοτρόπως:

α) Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ τεκμηριωμένη καὶ σαφῆς διαπίστωσις τῶν αἰτίων τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου.

β) Ἡ πιστοποίησης τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ ἐπιτροπὴν εἰδημόνων οἱ ὁποῖοι νὰ μὴν ἔχουν καμμίαν σχέσηιν ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὰς μεταμοσχευτικὰς ομάδας καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑφισταμένων κλινικῶν καὶ ἐργαστηριακῶν κριτηρίων.

γ) Τὰ κριτήρια τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου δὲν εἶναι ἐπαρκῆ ἂν εἶναι μόνον κλινικά. Πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ ἐργαστηριακὰ (ἀξονική τομογραφία καὶ ἠλεκτρο-εγκεφαλογράφημα), ὥστε νὰ ἐπιβεβαιωθῆ, κατὰ τὸ δυνατόν, οὐχὶ μόνον ἡ παῦσις τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους, ἀλλὰ καὶ τοῦ φλοιοῦ. Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἐμφανὴς αἰτία ἐγκεφαλικῆς βλάβης πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνωνται αἱ ἐξετάσεις διὰ μεγαλυτέραν ἐπιβεβαίωσιν, ἀκόμη καὶ ἂν ἡ τοιαύτη καθυστέρησις ὀδήγει εἰς ἀπώλειαν τῶν ὀργάνων.

δ) Πρὸ τῶν δοκιμασιῶν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου θὰ πρέπει νὰ ἔχουν προηγηθῆ αἱ βιοχημικαὶ ἐξετάσεις αἱ ὁποῖαι καὶ νὰ παρουσιάζουν φυσιολογικὰς τιμὰς (ὄχι οὐρία οὔτε ἠλεκτρολυτικὰς διαταραχάς). Ἐπίσης διὰ νὰ ἐλεγχθῆ ὁ ἐγκεφαλικὸς θάνατος πρέπει νὰ ἔχουν παρέλθῃ τουλάχιστον 24 ὥραι ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν τοῦ συμβάντος.

16) Ὁ ἔλεγχος ἐὰν κάποιος εἶναι δότης (δηλαδὴ ἐὰν ὑπάρχη συναίνεσις) πρέπει νὰ γίνεται μετὰ τὴν ὀριστικὴν διάγνωσιν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, ὥστε αὕτη νὰ εἶναι κατὰ τὸ δυνατόν ἀμερόληπτος καὶ ἀνεπηρέαστος.

17) Συμφώνως πρὸς ὅλα τὰ ἀνωτέρω, ἡ δωρεὰ ὀργάνων ἀπὸ ἐγκεφαλικῶς νεκροῦς δότας καθὼς καὶ ἡ νηφαλία καὶ συνειδητὴ ἀπόφασις ὑγιοῦς ἀνθρώπου ὅπως προσφέρῃ κάποιο ὄργανόν του εἰς πάσχοντα συνάνθρωπον, ὡς πράξεις φιλαλληλίας καὶ ἀγάπης, εἶναι σύμφωνοι μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας μας.

στ. Περὶ συνειδητῆς καὶ εἰκαζομένης συναίνεσεως

18) Ἡ δωρεὰ προϋποθέτει τὴν «συνειδητὴν συναίνεσιν» τοῦ δότου εἰς αὐτὸ πού πράττει. Κάθε τι πού «εἰκάξει» τὴν βούλησίν του ἀποτελεῖ παρέμβασιν εἰς τὸ αὐτεξούσιον καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἀποδεκτόν.

19) Ἡ «συνειδητὴ συναίνεσις» ἀποτελεῖ πράξιν αὐταπαρνήσεως καὶ ἀγάπης συνδέουσα τὸν δωρητὴν μὲ τὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου του, μάλιστα

ἐπισυμβαῖνον μὲ τρόπον τραγικὸν καὶ εἰς σχετικῶς νεαρὰν ἡλικίαν. Ἐπίσης ἐνέχει τὰς ἀρετὰς τῆς ἀνιδιοτελείας, τῆς ἀρνήσεως τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων, τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς ἄλλους, τῆς αὐτοπροσφορᾶς καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὸ φρόνημα τῆς φιλοζωίας.

20) Ἡ Ἐκκλησία, ἀσκοῦσα τὴν μεταμοσχευτικὴν ποιμαντικὴν της, ἴσως ἐξασφάλισῃ ἓνα ἀριθμὸν μοσχευμάτων καὶ συντελέσῃ οὕτως εἰς τὴν ἐπιβίωσιν ἀντιστοίχων ἀνθρώπων (ἀναλόγως τοῦ ποσοστοῦ ἐπιτυχίας τῶν μεταμοσχευτικῶν ἐπεμβάσεων). Μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως τῆς συνειδητῆς συναίνεσεως, αὐτοὶ πού πνευματικῶς καλλιεργοῦνται εἶναι πολλὴν περισσότεροι· ὅσοι ἔχουν συνειδητῶς δώσει τὴν συναίνεσίν των. Ἐξ αὐτῶν θὰ προέλθουν οἱ ὀπωσδήποτε ὀλιγότεροι δόται. Ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἐστραμμένη μόνον εἰς τοὺς πραγματικοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς δυνητικοὺς δότας.

Ὁ δότης ἠμπορεῖ μὲν νὰ ὠφελῆ μὲ τὴν προσφορὰν του, ὠφελεῖται ὅμως κυρίως μὲ τὴν πράξιν τῆς συναίνεσεώς του. Σώζει βιολογικῶς τὸν λίπτην καὶ πνευματικῶς τὸν ἑαυτὸν του.

21) Ἡ συναίνεσις δὲν εἶναι κάτι δευτερεῦον πού θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπισκιασθῆ ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην πράξιν (π.χ. ἀπογραφὴν, ἔκδοσιν ταυτότητος κ.τ.λ.). Ἡ δήλωσις της θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐλευθέρη καὶ ἀπολύτως συνειδητὴ, καρπὸς ὠρίμου σκέψεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, καλὸν εἶναι νὰ διατυπώνεται ἐντελῶς ἀνεξαρτήτως ἀπὸ οἰανδήποτε ἄλλην κοινωνικὴν πράξιν καὶ μὲ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ὀρθῆς καὶ ἀβιάστου ἐνημερώσεως.

ζ. Περὶ συγγενικῆς συναίνεσεως

22) Ἡ Ἐκκλησία, ὑπὸ ὄρους καὶ κατ' οἰκονομίαν, ἐντὸς τῆς προοπτικῆς τῆς ἱερότητος τῶν συγγενικῶν δεσμῶν καὶ τῆς ἐπιδιωκομένης καλλιεργείας τῶν σχέσεων κοινωνίας, θὰ ἠδύνατο νὰ δεχθῆ καὶ τὴν ὑποκατάστασιν τῆς βουλήσεως τοῦ δότου ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, βεβαίως μὲ τὸ δεδομένον ὅτι αὕτη δὲν ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἰδικὴν του. Ἡ πρόνοια διὰ τοὺς οἰκείους ἀποτελεῖ ἔκφρασιν πίστεως (Α' Τιμ. ε' 8), αἱ δὲ ἐγγενεῖς ὑποχρεώσεις ἔναντι αὐτῶν ἀπόδειξιν ἱερῶν συγγενικῶν δικαιωμάτων.

Διὰ τοὺς συγγενεῖς ἡ ζωὴ τοῦ δότου καὶ ἡ τιμὴ τοῦ σώματός του ἴσως νὰ ἔχουν μεγαλυτέραν ἀξίαν ἀπ' ὅ,τι διὰ τὸν ἴδιον. Μὲ δεδομένην τὴν

ἀγάπην, ἢ ἀπόφαισις τῆς δωρεᾶς τοῦ σώματος τοῦ ἄλλου ἴσως νὰ εἶναι καὶ δυσκολωτέρα τῆς δωρεᾶς τοῦ ἰδικοῦ μας σώματος. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν, ὁ πραγματικὸς δότης εἶναι οἱ συγγενεῖς.

23) Ἐπειδὴ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἐποχὴν μας τὰ πάσης φύσεως συμφέροντα, ἰδίως τὰ οἰκονομικὰ τοιαῦτα, συχνάκις παρεμβάλλονται κατὰ βέβηλον τρόπον καὶ εἰς τὰς ἱερωτέρας τῶν σχέσεων, ὁ νόμος δέον ὅπως προνοῖ διὰ τὴν ἀποφυγὴν κάθε ὑποψίας ἐμπορευματοποιήσεως τῶν μοσχευμάτων ὑπὸ τῶν συγγενῶν.

24) Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο, κατὰ τὴν οἰανδήποτε διαδικασίαν ἐνυπογράφου συναίνεσεως, νὰ ἠμποροῦσε ὁ δότης νὰ ἐκχωρήσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὸ δικαίωμα διαθέσεως τοῦ σώματός του εἰς τοὺς συγγενεῖς του.

η. Αἱ ἐπιφυλάξεις τῆς Ἐκκλησίας

25) Ἐπειδὴ ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐπιστημῶν ἐπικοινωνίας καὶ πληροφορικῆς (διαδίκτυον, τήρησις μηχανογραφικῶν ἀρχείων μὲ εὐρύτατον φάσμα δεδομένων καὶ περιορισμένην δυνατότητα ἐλέγχου κ.ἄ.) ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ πνευματικὴ πενία τῶν συγχρόνων κοινωνιῶν ἀφ' ἑτέρου εἶναι δυνατόν νὰ ὀδηγήσουν εἰς κακοποιήσιν, ἐκμετάλλευσιν ἢ καὶ θυσίαν τῶν μεταμοσχεύσεων εἰς τὸν βωμὸν τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν συμφερόντων, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ προστατεύσῃ τὸν θεσμόν, τὴν πρᾶξιν καὶ τὰ ἐμπλεκόμενα πρόσωπα ἀπὸ ἐνδεχομένην βεβήλωσιν (βεβιασμένην διάγνωσιν ἢ προχειρότητα εἰς τὴν τήρησιν τῶν κριτηρίων τοῦ ἐγκεφαλικοῦ θανάτου, ἐμπορευματοποιήσιν ἢ συναλλαγὴν οἰασδήποτε φύσεως σχετιζομένην μὲ τὴν προσφορὰν ὀργάνων, ἐπιλογὴν ληπτῶν ἐπὶ τῇ βάσει ρατσιστικῶν κριτηρίων, παραβιάσεις τῶν καταστάσεων ἀναμονῆς κ.τ.λ.).

26) Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν παραβιάσεων τῶν καταστάσεων ἀναμονῆς, δέον νὰ ὑπάρχῃ ἀρχεῖον ἐγγραφῆς δοτῶν ἐπὶ μηχανογραφικῆς βάσεως, τὸ ὁποῖον νὰ ἐλέγχεται ἀπὸ κεντρικὸν ἀδιάβλητον μηχανισμόν.

27) Ἐνῶ ἡ διεθνὴς καὶ ἑλληνικὴ νομοθεσία, διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰς μεταμοσχεύσεις ἀπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς ἐμπορικῆς συναλλαγῆς, ἐπιβάλλει τὴν ἀνωθυμίαν τοῦ λήπτου καὶ τοῦ δότου καὶ ἀπαγορεύει τὴν δωρεὰν ὀργάνου εἰς προκαθορισμένον ἀπὸ τὸν δότην φιλικὸν ἢ συγγενικὸν πρόσωπον

(ἐξαίρεσις αἱ μεταμοσχεύσεις νεφρῶν ἀπὸ ζῶντα δότην), τοιοῦτόν τι δὲν ἀντιτίθεται κατ' ἀνάγκην πρὸς τὴν ἠθικὴν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

28) Ἡ Ἐκκλησία δὲν δύναται νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἀφαίρεσιν ὀργάνων ἀπὸ βρέφη μὲ συγγενῆ ἀνεγκεφαλίαν. Τοιοῦτοι δόται εἶναι πολλοὶ σπάνιοι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον περιορίζει τὰς ἐλπίδας τῶν ληπτῶν - βρεφῶν. Παρὰ ταῦτα, τὰ ἀνεγκέφαλα βρέφη, ἐπειδὴ δὲν στεροῦνται στελέχους, δὲν εἶναι ἐγκεφαλικῶς νεκρὰ καί, ἐπειδὴ στεροῦνται συνειδήσεως, δὲν ἔχουν τὴν δυνατότητα τῆς συναίνεσεως -καὶ φυσικὰ κανεῖς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν εἰκάσῃ. Αὐτὸ δημιουργεῖ νομικὸν κώλυμα εἰς τὴν ἀφαίρεσιν ὀργάνων. Ἐπὶ πλέον, ἡ κοινωνία πρέπει νὰ ἀρνηθῇ κάθε ὠφελμιστικὴν θεώρησιν αὐτῶν τῶν βρεφῶν. Ἡ ἀνάγκη σεβασμοῦ πρὸς αὐτὰ δὲν ἀφήνει περιθώρια ὥστε τὸ πέρασμά τους ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ εἶναι ἐντελῶς χρηστικόν.

29) Σχετικῶς μὲ τὸ ἐνδεχόμενον χρήσεως τεχνικῶν ὀργάνων ἢ καὶ ξενομοσχευμάτων (γενετικά ἐπεξεργασμένων μοσχευμάτων ἀπὸ ζῶα), προϊόντων κλωνοποιήσεως, ἐπειδὴ ἡ ἔρευνα δὲν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ σαφῆ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποτελέσματα, ἡ δὲ πορεία τῆς δὲν εἶναι εὐκρινῆς, ἡ Ἐκκλησία ἐπιφυλάσσεται νὰ παρουσιάσῃ ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ τὰς ἐπ' αὐτοῦ θέσεις καὶ ἀπόψεις τῆς.

30) Ὑπάρχει ὁ κίνδυνος, εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον, μὲ τὴν χαλαρὰν διεθνῶς ἠθικὴν ἔναντι τῆς εὐθανασίας καὶ τὴν τάσιν νομοθετικῆς κατοχυρώσεώς τῆς, αἱ μεταμοσχεύσεις νὰ συνδυασθοῦν μὲ τὴν εὐθανασίαν. Τοιοῦτοτρόπως, ἄτομα ποὺ θὰ ἐπιλέγουν αὐτὸν τὸν τρόπον τερματισμοῦ τῆς ζωῆς τῶν ἐνδεχομένως θὰ καθίστανται καὶ δωρηταὶ ὀργάνων. Αὐτὸς εἶναι εἰς ἐπὶ πλέον λόγος ποὺ ἡ νομοθεσία τῶν μεταμοσχεύσεων δέον ἀπαραιτήτως νὰ διαθέτῃ ὑψηλὸν ἰδεολογικὸν ὑπόβαθρον.

θ. Κριτικὴ τοῦ νέου νόμου περὶ μεταμοσχεύσεων

Ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν ἰδέαν τῶν μεταμοσχεύσεων, ἀδυνατεῖ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν πρόσφατον νομοθετικὴν κατοχύρωσιν αὐτῶν εἰς τὴν χώραν μας, ἡ ὁποία κυριαρχεῖται ἀπὸ χρησιμοθηρικὴν ἀντίληψιν καὶ στενὸν ὀρθολογισμόν. Ὁ μόνος τρόπος προστασίας τῆς ἠθικῆς καὶ πρακτικῆς τῶν μεταμοσχεύσεων ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον

κακοποιήσεώς των εἶναι ἡ σχετική νομοθεσία νὰ εἶναι σαφής, μελετημένη, ἰδεολογική καὶ ὄχι χρησιμοθηρική.

31) Εἰς τὸν προσφάτως ψηφισθέντα νόμον, ὁ νομοθέτης ἐρμηνεύει τὴν «μὴ ἄρνησιν» τῶν συγγενῶν ὡς συναίνεσιν τοῦ δότου (ἄρθρ. 12, παρ. 4). Τὸ ὄργανο ἀφαιροῦνται ὄχι ὅταν συναινοῦν, ἀλλὰ ὅταν «δὲν ἀντιπύθενται» οἱ συγγενεῖς. *Αἱ μεταμοσχεύσεις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθοῦν εἰς μίαν «μὴ ἄρνησιν», καὶ μάλιστα τῶν συγγενῶν, καθ' ἣν στιγμὴν ὅλοι ἀγωνιζόμεθα διὰ τὴν συγκατάθεσιν, καὶ μάλιστα τοῦ δότου.*

32) Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἡ ἔλλειψις ἢ μὴ ἐξεύρεσις συγγενῶν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς «μὴ ἄρνησις». Συνεπῶς, κάθε ἐγκεφαλικῶς νεκρὸς ἄλλοδαπός, λαθρομετανάστης, ἄγνωστος καὶ ἐγκαταλελειμμένος, ἀθίγγανος κ.τ.λ. — ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων δὲν εἶναι καθόλου εὐκαταφρόνητος, καὶ τῶν ὁποίων οἱ συγγενεῖς εἴτε δὲν εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα εἴτε δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀνευρεθοῦν — ἢ ὅποιος εὐρεθῆ μόνος εἰς τὸ νοσοκομεῖον κατόπιν τροχαίου ἀτυχήματος τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει γίνῃ ἀμέσως ἀντιληπτὸν ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του, θὰ θεωρεῖται αὐτομάτως δότης. Θὰ πρέπη ἄρα γε εἰς τὴν δυστυχίαν τῆς μοναξιάς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν αὐθαίρετον ἀφαίρεσιν τῶν ὀργάνων των; Ὁ νόμος τῆς «μὴ ἄρνήσεως» ἀποτελεῖ ἐκβιασμὸν τῆς συνειδήσεως.

33) Ἡ «συναίνεσις» οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν «μὴ ἄρνησιν». Τὸ «δίδω κάτι ἰδικόν μου» εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ «μοῦ παίρνουν κάτι πού μου ἀνήκει». Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἡ βούλησις τῆς πολιτείας καὶ κοινωνίας ὑποκαθιστᾶ ὡς ἀγαθὸν τὴν ἔκφρασιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας.

34) *Τὸ κράτος οὐδὲν ἔχει δικαίωμα εἰσχωρήσεως εἰς τὴν ἰδιωτικὴν σφαιρὰν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν.* Μία τοιαύτη ἐνέργεια ἀντιβαίνει εἰς τὰ ἄρθρα 2, παρ. 1 (περὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς προστασίας τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας) καὶ 5, παρ. 1 (περὶ τῆς ἐλευθέρως ἀναπτύξεως τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου) τοῦ Συντάγματος.

35) Δὲν ἠμπορεῖ ἐπίσης νὰ ὑποχρεώη τὸν πολίτην νὰ ἐκφέρῃ γνώμην *δίχως νὰ κατοχυρώη τὸ δικαίωμά του νὰ μὴν ἐκφέρῃ.* Ποῖα αἱ ἐπιπτώσεις ἐὰν ὁ πολίτης ἀρνηθῆ νὰ ἐκφράσῃ τὴν βούλησίν του;

36) Ἡ ὑποκατάστασις τοῦ ὄρου «ἐγκεφαλικὸς θάνατος» διὰ τοῦ «νέκρωσις τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους» θεωρεῖται ἰατρικῶς ἀμφιλεγόμενη καὶ ἰδεολογικῶς ὑποπτος. Ἡ διαπίστωσις τῆς παύσεως τῶν λειτουργιῶν οὐχὶ μόνον τοῦ ἐγκεφαλικοῦ στελέχους ἀλλὰ καὶ τοῦ φλοιοῦ, ὡς ἐπιβεβαιούσα τὴν ἀνεπίστρεπτον παῦσιν ὅλων τῶν ἐγκεφαλικῶν λειτουργιῶν, εἶναι ἐπιβεβλημένη.

37) Ἡ διὰ νόμου ὑποχρεωτικὴ διακοπὴ τῆς μηχανικῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἀναπνευστικῆς λειτουργίας εἰς περίπτωσιν ἐγκεφαλικῶς νεκροῦ ἀτόμου τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δότης (ἄρθρ. 12, παρ. 6) εἶναι πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς ἀντιδεοντολογική. *Ὁ νόμος πρέπει νὰ κατοχυρώη τὸν ἰατρὸν πού, διὰ λόγους συνειδήσεως, δὲν ἐπιθυμῆ νὰ διακόψῃ τὸν μηχανικὸν ἀερισμὸν καὶ φυσικὰ ὄχι νὰ τὸν τιμωρῇ* (ἄρθρ. 20, παρ. 1).

38) Ἡ δυσκολία τῶν συγγενῶν νὰ συναινέσουν εἰς τὴν δωρεάν τοῦ σώματος, ἣτις ὀφείλεται εἰς προσωπικούς, συναισθηματικούς ἢ καὶ φιλοσοφικούς λόγους, πρέπει νὰ γίνῃται ἀπολύτως σεβαστὴ καὶ ὄχι νὰ ἀντιμετωπίζεται ἐκβιαστικῶς μὲ τὴν ἀπειλὴν τῆς διακοπῆς τῆς μηχανικῆς ὑποστηρίξεως (ἄρθρ. 12, παρ. 6).

ι. Ποιμαντικαὶ δυνατότητες τῆς Ἐκκλησίας

39) Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν, ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἀγωνισθῆ διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀρχῶν αὐτῆς, τὸν θετικὸν ἐπηρεασμὸν τῆς μεταμσχευτικῆς πολιτικῆς καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἢ ἰδίᾳ μίαν μεταμοσχευτικὴν πνευματικὴν παράδοσιν προσανατολισμένην πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας προφορᾶς αἰσθημάτων τοῦ δότου. Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἡ ἐξεύρεσις μοσχευμάτων καὶ ἡ προώθησις τῶν μεταμοσχεύσεων δὲν θὰ ἀποτελοῦν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν ἀλλὰ φυσικὸν ἀποτέλεσμα.

40) Ἡ Ἐκκλησία δύναται νὰ ὀργανώσῃ προγράμματα ἀγωγῆς δοτῶν μὲ σκοπὸν τὴν καλλιέργειαν σημαντικῶν ἀρετῶν μεταξὺ τῶν πιστῶν αὐτῆς (μνήμης θανάτου, αὐτοπροσφορᾶς, θυσιαστικοῦ φρονήματος κ.τ.λ.). Τοιοῦτοτρόπως θὰ δίδῃ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἦθους τῆς εἰς τὴν κοινωνίαν μὲ ἓνα ἐντελῶς σύγχρονον τρόπον.

41) Ἡ Ἐκκλησία οὔτε τὴν ἀλήθειαν θυσιάζει οὔτε τὸ πρόσωπον ὑποδοιῶνει. Ἐὰν κάποιος ἐπιθυμῆ νὰ γίνῃ δωρητὴς τὸν εὐλογεῖ· ἐὰν δυσκολεύηται τὸν κατανοεῖ. Αὐτὴ εἶναι ἡ προστασία τοῦ

προσώπου. *Τὸ πνεῦμά της δὲν ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν μεταμοσχεύσεων, ἀλλὰ ὑπηρετεῖ τὸν σεβασμὸν τοῦ προσώπου. Κυριῶς τοῦ προσώπου ὡς δότου.*

42) Ἐπίσης σέβεται καὶ πλήρως κατανοεῖ τὴν φυσικὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἀσθενῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ τῆς λήψεως μοσχευμάτων ἐπιθυμοῦν ὅπως παρατείνουν τὸν χρόνον τῆς βιολογικῆς των ζωῆς, πιστεύουσα ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο δυνατὸν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν των ὀλοκλήρωσιν καὶ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς των.

43) Λόγω τοῦ πνευματικοῦ μεγέθους πού ἐνέχει ἡ πρᾶξις τῆς δωρεᾶς σώματος, πρὶν τοῦτο συμβῆ, καλὸν εἶναι ὁ ἱερεὺς τοῦ νοσοκομείου νὰ διαβάσῃ μίαν κατάλληλον εὐχὴν ἢ νὰ τελέσῃ κάποια ἀγιαστικὴν πρᾶξιν (χρῆσιν δι' ἐλαίου, σταύρωμα κ.τ.λ.).

44) Σχετικὴ ἀγωγή πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ καὶ διὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ προετοιμασίαν τοῦ λήπτου, ὥστε νὰ μὴν νοιώθῃ οὗτος μόνον ὡς ὁ εὐνοημένος ἀποδέκτης ἐνὸς μοσχεύματος, ἀλλὰ ὡς εὐλογημένος δέκτης τῆς ἀγάπης κάποιου ἀγνώστου συνανθρώπου καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

45) Συμπερασματικῶς, ἡ ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς δότας, τοὺς λήπτας καὶ τοὺς ἰατροὺς δέον ὅπως εἶναι τοιαύτη, ὥστε δι' ὅλων τούτων τῶν τρόπων νὰ δοξάζηται ὁ Θεός, νὰ ὀλοκληρῶννται πνευματικῶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἡ ἀσθένεια ἢ παράτασις ζωῆς νὰ ἀποτελέσουν προϋποθέσειν ἐκπληρώσεως τοῦ βαθυτέρου σκοποῦ τῆς δημιουργίας των.

ια. Προτεινομένη τακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας

46) Εἶναι κοινὴ πεποίθησις ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν πορείαν τῶν μεταμοσχεύσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι κεντρικός. Αἱ μεταμοσχεύσεις εἶναι ἴσως ἐν ἐκ τῶν ὀλίγων θεμάτων εἰς τὰ ὅποια ἡ πολιτεία ἔχει τὴν ἄμεσον ἀνάγκην τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸ δημιουργεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οὐσιαστικὰ δικαιώματα καὶ μεγάλας ὑποχρεώσεις.

47) Δεδομένου ὅτι αἱ μεταμοσχεύσεις εὐκόλως δύνανται νὰ ὀδηγήσουν εἰς κατάχρησιν καὶ παραβίασιν θεμελιωδῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ ἀξιών καὶ ὑπάρχει τεραστία διαφορὰ ἤθους καὶ προσεγγίσεως μεταξὺ κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀντιλήψε-

ως τοῦ θέματος, ἡ Ἐκκλησία εἶναι πολὺ προσεκτικὴ εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς καὶ φειδωλὴ εἰς τοὺς λόγους τῆς.

48) Εἰς τὴν συνεργασίαν τῆς μετὰ τῆς πολιτείας, ἡ Ἐκκλησία θέτει σαφεῖς ὅρους ὥστε νὰ μὴν χρεωθῆ κοσμικὰς ἀποφάσεις καὶ ἐνεργείας αἱ ὅποια πιθανῶς θὰ γίνονιν μὲ ἐντελῶς διαφορετικὸν πνεῦμα καὶ σκοπὸν. Τὸ ἐνδεχόμενον ὀργανώσεως ἡμέρας δότου ἢ ἐκστρατείας ὑποστηρίξεως τῶν μεταμοσχεύσεων, μὲ σκοπὸν τὴν συγκέντρωσιν τοῦ μεγαλυτέρου δυνατοῦ ἀριθμοῦ μοσχευμάτων, θὰ τὸ ἀποφασίσῃ μόνον ἀφοῦ ὑπάρχουν σαφῆ ἐχέγγυα σεβασμοῦ τῶν ἀρχῶν καὶ ὄρων τῆς.

49) Ἡ ἀπουσία ἐπισήμου ἐκκλησιαστικῆς τοποθετήσεως εἰς τὸ θέμα ὠδήγησεν εἰς αὐθαίρετον εἴτε ἀποδοχὴν εἴτε ἀπόρριψιν τῶν μεταμοσχεύσεων ἀπὸ συγκεκριμένα ἀρμόδια ἢ ἀναρμόδια ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα. Τοῦτο ἔχει προκαλέσει σύγχυσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ διχασμὸν, μεταξὺ τῶν πιστῶν καὶ τοῦ θεολογικοῦ κόσμου.

Εἰς τὴν παροῦσαν φάσιν, ἡ Ἐκκλησία μὲ σαφήνειαν ἀλλὰ εἰς χαμηλοὺς τόνους διακηρύττει ὅτι θὰ ἡμποροῦσε, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῶν προαναφερθεισῶν θεολογικῶν ἀρχῶν, νὰ δεχθῆ τὴν ἰδέαν τῶν μεταμοσχεύσεων καὶ ὅτι μέσα ἀπὸ αὐτὰς θὰ τῆς ἦτο δυνατὸν νὰ ἀσκήσῃ τὴν ποιμαντικὴν καὶ νὰ διοχετεύσῃ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος τῆς.

Ἐν συνεχείᾳ, θὰ προκαλέσῃ διάλογον καὶ εὐκαιρίας ἐνημερώσεως μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς (σεμινάρια πνευματικῶν, ὁμιλίας κ.τ.λ.), θὰ προσπαθῆσῃ νὰ καλλιερῆσῃ πνεῦμα κατανοήσεως, συμφωνίας καὶ εὐρείας ἀποδοχῆς τῶν βασικῶν θεολογικῶν θέσεών τῆς μεταξὺ τοῦ σώματος τῶν πιστῶν, ὥστε νὰ ἐξαλειφθῆ κάθε ἀδικαιολόγητος ἀρνητισμὸς.

Τρίτον βῆμα θὰ εἶναι ἡ ἔκδοσις καὶ κυκλοφορία ἐνημερωτικῶν καὶ ἐπεξηγηματικῶν τῶν ἀπόψεων τῆς φυλλαδίων ἢ καὶ ἡ διοργάνωσις μεγάλης ἀνοικτῆς ἡμερίδος διὰ τῆς ὁποίας θὰ διακηρύξῃ τὰς ἀπόψεις τῆς εἰς τὴν κοινωνίαν μας.

Τελευταία ἐνέργεια θὰ εἶναι ἡ ἔκδοσις συν-οδικῆς ἐγκυκλίου, ἢ ὅποια θὰ ἐκφράξῃ τὴν ἐπιτομήν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θέσεων καὶ προτάσεων καὶ θὰ διατυπώσῃ μὲ σαφήνειαν τὸ περίγραμμα καὶ τὴν πρακτικὴν τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ ἤθους εἰς τὸ θέμα τῶν μεταμοσχεύσεων.

50) Σχετικῶς μὲ τὸν νέον νόμον, ἡ Ἐκκλησία διαχωρίζει τὴν θέσιν της, δίχως ἐμπάθειαν ἀλλὰ μὲ σύνεσιν καὶ σαφήνειαν, ὥστε οὔτε τὴν ὑπόθεσιν τῶν μεταμοσχεύσεων νὰ βλάψῃ οὔτε τὴν βαρῦτητα τῶν ἀπόψεών της νὰ ὑποβιάσῃ. Παρὰλλήλως ἔχει δημοσιοποιήσει τὰς ἀπόψεις της εἰς τὰ σημεῖα πού διατηρεῖ τὰς ἐπιφυλάξεις καὶ ἔχει τὰς ἀντιρρήσεις της. Ἐπίσης ἔχει ἐτοιμότητα δι' ἀμέσους νομικὰς παρεμβάσεις καὶ θὰ ζητήσῃ τροπολογίας καὶ νομοθετικὰς βελτιώσεις, τοιαύτας πού θὰ διασφαλίζουν τὰς ἀρχὰς τῆς λογικῆς της καὶ θὰ ἐπιτρέπουν τὴν οὐσιαστικὴν συμπαράστασίν της.

51) Ἀπαραίτητος ὅρος συνεργασίας μὲ τὴν πολιτείαν, εἶναι ἡ τελευταία νὰ κατανοήσῃ ὅτι εἶναι ἐπιφορτισμένη μὲ τὴν τεραστίαν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύσῃ τὰς μεταμοσχεύσεις νομοθετικῶς καὶ πρακτικῶς ἀπὸ κάθε μορφῆς ἀσυνειδησίαν, χρησιμοθηρίαν ἢ καὶ χρηματικὴν ἐκμετάλλευσιν καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀριότητα, ἐνημέρωσιν καὶ κατάρτισιν τῶν ἀρμοδίων ἰατρῶν καὶ φορέων. Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ὁ δότης δὲν κατανοῖ τῆ θύμα ποταπῶν συμφερόντων, ἀσεβείας ἢ ἐπιστημονικῆς ἐπιπολαιότητος καὶ ἀγνοίας.

52) Ἐπὶ πλέον, ἡ ἰατρικὴ κοινότης καὶ ἡ πολιτεία ὀφείλουν νὰ βοηθήσουν εἰς τὴν ἐπιβολὴν καὶ

νομοθετικὴν κατοχύρωσιν τῶν ἀκριβεστέρων κριτηρίων τοῦ «ἐγκεφαλικοῦ θανάτου», ἡ πιστὴ τήρησις τῶν ὁποίων αὐστηρῶς νὰ ἐλέγχεται.

53) Ἐπίσης, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἴδρυσις ἀξιοπιστῶν μεταμοσχευτικῶν κέντρων τὰ ὁποῖα νὰ διαθέτουν τὴν κατάλληλον ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνολογικὴν ὑποδομὴν, ὥστε ἡ λήψις τῶν ὀργάνων τοῦ δότη καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ μεταμόσχευσις των εἰς τὸν κατάλληλον λήπτην νὰ γίνεται μὲ τὰ ὑψηλότερα ποσοστὰ ἐπιτυχίας καὶ τὰς ὀλιγοτέρας ἀπωλείας.

54) Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐπιμεληθῇ τὴν συμμετοχὴν δι' ἐκπροσώπων της εἰς ἐπιστημονικὰ ἰατρικὰ συνέδρια σχετιζόμενα μὲ τὰς μεταμοσχεύσεις, ὥστε καὶ τὴν γνῶσιν της νὰ ἀνανεώσῃ καὶ τὰς ἀρχὰς της νὰ προβάλλῃ.

55) Τέλος, ὁ ρόλος καὶ ἡ ἐκπροσώπησις της εἰς τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Μεταμοσχεύσεων –ἐφ' ὅσον αὐτὸ συνεχίσῃ νὰ ὑφίσταται– καὶ εἰς τὸν ὑπό σύστασιν Ἐθνικὸν Ὄργανισμὸν Μεταμοσχεύσεων (Ε.Ο.Μ.) θὰ εἶναι κεντρικὸς καὶ παρεμβατικὸς καὶ ὄχι εἰκονικὸς καὶ δευτερεύων. Σκοπὸς της εἶναι τὰ μεταμοσχευτικὰ κέντρα νὰ λειτουργοῦν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδικῶν της ἀρχῶν σεβασμοῦ, ἐλευθερίας καὶ ἀγάπης τοῦ προσώπου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΖ' - ΤΕΥΧΟΣ 4 - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2000
ΑΘΗΝΑΙ